

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту

ОСОБИСТІТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали
XI Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Львів, 24 травня 2024 р.

Львів – 2024

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 25 квітня 2024 року, протокол № 5.

Рецензенти:

Жигайло Наталія Ігорівна – доктор психологічних наук, професор;
Діденко Олександр Васильович – доктор педагогічних наук, професор.

Особистість в екстремальних умовах: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 травня 2024 р., м. Львів).
Львів, 2024. 244 с.

Редакційна колегія:

доктор психологічних наук, доцент **Сірко Р. І.**;
доктор педагогічних наук, професор **Литвин А. В.**;
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник **Руденко Л. А.**;
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Вдович С. М.** (упорядник);
кандидат психологічних наук, доцент **Стельмах О. В.**;
кандидат психологічних наук, доцент **Яремко Р. Я.**

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються психологічні особливості професійної діяльності фахівців ризиконебезпечних професій в умовах війни; психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців до професійно-екстремальної діяльності; сучасний стан і перспективи психологічної реабілітації особистості в умовах воєнного стану; міждисциплінарні гуманітарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах.

Для науковців у галузі психології та педагогіки, психологів-практиків і педагогів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, аспірантів, ад'юнктів, докторантів.

Матеріали подано в авторській редакції.

<i>Світлана Шевцова</i>	
Чинники суїцидальної поведінки студентів у сучасному суспільстві	202
<i>Олеся Думанська, Ольга Луцишин</i>	
Фізичні, психологічні та соціальні ризики соціальних працівників..	206
<i>Анастасія Михайлецька, Роман Яремко</i>	
Статеве виховання як елемент розвитку особистості підлітка	208
<i>Роксолана Лачин</i>	
Вплив соціальних мереж на психічне здоров'я людини	210
<i>Анастасія Метьолкіна</i>	
Психологічні аспекти процесу прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику	214
<i>Роксолана Лачин</i>	
Теоретичне та емпіричне дослідження впливу стилю батьківського виховання на формування самооцінки підлітків	216
<i>Анжела Фітьо, Максим Шмега</i>	
Чинники професійних ризиків для працівників соціальної сфери	220
<i>Марта Стек</i>	
Психологічні особливості задоволеності життям здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу	224
<i>Наші автори</i>	235
<i>Інформація про наукових керівників</i>	243

Окрім ризиків для фізичного чи психологічного стану соціального працівника під час виконання ним трудових обов'язків виникають також соціальні ризики. Чинниками соціальних ризиків є різні аспекти взаємодії з клієнтами, оточенням та соціальним середовищем. Основними соціальними ризиками є: насильство та загрози з боку клієнтів; конфлікти та складні взаємовідносини з клієнтами; етичні дилеми; побічні ефекти власних емоцій та емпатії; високий рівень відповідальності за долю та благополуччя своїх клієнтів.

Ці соціальні ризики можуть бути важливими для врахування у плануванні та організації роботи соціальних працівників, а також у впровадженні заходів забезпечення їхньої безпеки та психологічного благополуччя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кабусь Н. Д. Професійні ризики фахівця соціальної галузі. Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 20 листоп. 2020 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; за ред. М. П. Васильєвої. Харків: ХНПУ, 2020. С. 12–14.

УДК 159.9

Анастасія Михайлецька, м. Львів
Роман Яремко, м. Львів

СТАТЕВЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА

У наш час в Україні не має чіткого плану щодо впровадження статевого виховання в загальноосвітні заклади. Тим часом ми можемо бачити, що в сучасних реаліях є випадки ранньої небажаної вагітності. Крім цього, зростає кількість штучного переривання вагітності, а також кількість людей, що захворіли венеричними захворюваннями. Величезною проблемою також є зростання кількості зґвалтувань та насильства за ознакою статі. Статеве виховання ж спрямоване на профілактику сексуального насильства.

Не варто забувати про стереотипи (зокрема гендерні) та дискримінацію, які теж займають своє місце серед проблем. Правильне статеве виховання підлітків сприятиме зниженню кількості стереотипів і дасть змогу будувати суспільство, в якому люди поважатимуть один одного незалежно від статі, раси, орієнтації, кольору волосся тощо.

Розглянемо поняття «статеве виховання» детальніше. У сучасних педагогічних довідкових джерелах статеве виховання розглядається як складова частина загального процесу виховної роботи сім'ї і школи, спрямована на формування свідомості дитини відповідно до її приналежності до певної статі, забезпечення умов для її нормального психосексуального розвитку [3, с. 433], оволодіння нормами взаємин із представниками протилежної статі, а також правильне ставлення до питань статі [3, с. 319].

Т. Говорун стверджує, що статеве виховання – це процес формування уявлень про стать, а також усвідомлення представниками різних статей норм поведінки в сексуальній сфері та освоєння культури міжстатевих відносин. Вона визнає моральні, гігієнічні та естетичні аспекти як частину норм статевої поведінки [2].

Процес статевого виховання є комплексним і багатостороннім, тому його неможливо здійснювати однобічно.

Проте статеве виховання – це довгий і клопіткий процес, який має досить багато своїх особливостей, які потрібно знати як педагогам і психологам, так і батькам.

У своїй роботі Т. Говорун та О. Кікінежді розглядають кілька стратегій статевого виховання школярів: авторитарну, біологічну та стратегію виховання свідомого ставлення до сексуальності. Перша стратегія, авторитарна, ґрунтується на жорсткій етичній регламентації сексуальної поведінки. Зміст статевоосвітніх програм при цьому характеризується десексуалізованим, відлякуючим підходом. Стратегія статевого виховання, що базується на біологічному підході до статевої просвіти, спрямована на ознайомлення дітей з анатомією та фізіологією статевого життя, а також на використання протизаплідних засобів. Вона розглядає сексуальну поведінку в контексті сексологічних знань, ігноруючи етично-психологічні аспекти. Впровадження цієї стратегії передбачає попередню підготовку підлітків до певних сексологічних знань, що є можливим лише у разі проведення психологічно обґрунтованої та систематичної попередньої статевовиховної роботи з ними. Стратегія статевого виховання, що спрямована на розвиток сексуальності як частини свідомості та самосвідомості, стимулює усвідомлення себе як сексуальних істот. Концепція свідомого ставлення до сексуальності базується на розумінні, що сексуальність виражає прагнення людини до взаємодопомоги та прихильності, і тому її вияв має відбуватись у контексті міжособистісних відносин, сімейного життя й інтимності. Важливим аспектом сексуальності є не лише питання гігієни,

здоров'я та безпеки, але також особиста та громадська відповідальність [1].

Ключовими підходами до його здійснення можуть бути такі: забезпечення підлітками права отримувати необхідну інформацію про секс, про засоби контрацепції (цьому можуть сприяти відповідні шкільні програм статевого виховання); врахування диференційованого й особистісно орієнтованого підходів, особливостей груп ризику, статі та віку; медичний і педагогічний супровід статевого і сексуального розвитку особистості упродовж життя.

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективному статевому вихованню підлітків сприятиме системний підхід, який сприяє формуванню здорових та гармонійних статевоїх відносин у суспільстві. Статеве виховання має комплексний характер і охоплює різні аспекти соціального життя. Отже, статеве виховання є дуже важливим для розвитку особистості підлітків. Впровадження його у сім'ї та загальноосвітні заклади допоможе зменшити кількість проблем, які виникають через статеву невихованість людей. Чим раніше почати статеве виховання індивіда, тим більш усвідомленими особистостями вони стануть у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Стать та сексуальність: психологічний ракурс: навчальний посібник. Т.: Навчальна книга – Богдан, 1999. 384 с.
2. Говорун Т. В., Шарган О. М. Батькам про статеве виховання дітей. К., 1990. 160 с.
3. Педагогічний словник / За ред. дійсн. члена АПН України М. Д. Ярмаченка. К.: Педагогічна думка, 2001. 514 с.

УДК 159.9

Роксолана Лачин, м. Львів

Науковий керівник – Юрій Вінтюк, м. Львів

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

У наш час, коли соціальні мережі стали невід'ємною частиною життя більшості людей, питання їхнього впливу на психічне здоров'я стає дедалі актуальнішим. З одного боку, вони дають нам чимало можливостей: спілкуватися з друзями та родиною, ділитися думками та